

MÜLKİYE İKTİSADİ VE
SOSYAL ARAŞTIRMALAR
MERKEZİ

Politika Metinleri - 4

Cumhuriyet'in 100.
Yılına Doğru
Türkiye'nin
Kentleşme Politikası:
Sorunlar ve Çıkış
Yolları

MİSAM
2019

BÜLENT DURU

Bülent Duru

1971 yılında Ankara’da doğdu. 1988’de A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümüne girip 1992 yılında mezun oldu. “Çevre Bilincinin Gelişim Sürecinde Türkiye’de Gönüllü Çevre Kuruluşları” başlıklı yüksek lisans tezini 1995, “Kıyı Yönetiminde Bütünleşik Yaklaşımlar ve Ulusal Kıyı Politikası” başlığını taşıyan doktora tezini 2001 yılında tamamladı. 1993 yılında araştırma görevlisi olarak işe başladığı Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde yerel yönetimler, kentleşme politikası, kırsal gelişme, çevre yönetimi konularında dersler verdi. Barış Bildirisi’ni imzaladığı için 2017 yılında SBF’den atıldı. Kentleşme, yerel yönetimler, çevre politikaları ile siyaset bilimi alanında makaleleri, kitapları, derlemeleri, çevirileri ve araştırmaları bulunmaktadır.

Mülkiye İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (MİSAM), 21. yüzyılın ilk yirmi yılında Türkiye toplumunun karşı karşıya olduğu siyasi, iktisadi, hukuki, kültürel açmazları, geçmişten devralınan yapısal sorunları tespit etmeye ve bunlara kısa, orta ve uzun vadeli çözüm önerileri getirmeye karar vermiştir. Bu kararın başlıca nedeni, kesintisiz bir biçimde ortaya çıkan ve toplumu hareket edemez, önünü göremez, dolayısıyla ne yapacağını bilemez hale getiren geleceği üzerine düşünememe, eyleyememe halinin üstesinden gelmektir. Bu çerçevede Türkiye’nin temel sorunları tespit edilmiş, bu sorun alanlarının uzmanlarından politika metinleri kaleme almaları talep edilmiştir. MİSAM Politika Metinleri’nin her gözün ilk bakışta görebileceği sorunları ve bunların çözümlerini yalın bir biçimde tespit etmesinin yanı sıra toplumun geleceğinin planlanması için de kılavuz niteliğinde metinler olması öngörülmektedir. Bu çerçevede bu ilk politika metinlerinde tespit edilen sorunların yeni politika metinlerinin vesilesi olmaları hedeflenmektedir.

**Mülkiye İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
Politika Metinleri**

Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi
Konur Sokak No: 1 Kızılay Ankara
+90 0312 418 55 72
mulkiye@mulkiye.org.tr

Cumhuriyet'in 100. Yılına Doğru Türkiye'nin Kentleşme Politikası: Sorunlar ve Çıkış Yolları Üzerine

Bülent Duru

Giriş

Büyükşehirler ve onların yönetiminden sorumlu belediyeler kurulduğu günden bugüne Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) için yaşamsal öneme sahip oldular. AKP'nin öncüsü Refah Partisi'nin ilk önce yerel yönetimlerde iktidara gelmesi, Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul belediye başkanlığı ile adını duyurması, Partinin bütün dönemlerinde inşaatın ekonominin lokomotifleri olarak görülmesi, özellikle seçim zamanlarında büyükşehirlerde dev projelerin ortaya atılması bunlardan ilk akla gelenleri. Son dönemde Partinin yerel seçimlerde aldığı oyların düşmesini, büyük umutlar bağlanan projelerin başarısız olmasını, seçilmiş belediye başkanlarının görevden alınmasını ve sonunda 2019 yılında önemli büyükşehir belediyelerinin CHP'ye geçmesini akla getirdiğimizde büyük kentlerin AKP'nin yükselişinde gördüğü işlevin günümüzde de sürdüğünü ama yönünün değişmeye başladığını söyleyebiliriz.

Türkiye'de izlenen kentleşme politikasının sorunlu yönlerini ele alarak çıkış yolunun ipuçlarını bulmayı amaçlayan bu çalışmanın yeni sorunlardan, özgün çözüm yollarından söz etmediğini en baştan belirtmek gerekmektedir. Kentlerimiz yıllardan beri aynı sorunlarla boğuşmakta, gündeme gelen konuların niteliği değişmemekte, bu duruma koşut olarak, çıkış yolunu bulmak üzere getirilen öneriler de hep aynı doğrultuyu göstermektedir. En uygun kentsel düzene götüren politikaların, bu yönde sergilenen en iyi uygulamaların dayandığı ilkelerin neler olduğunu bulmak için uzun uğraşlara girmeye gerek yok. Bu yönde atılması gereken adımlar için kentleşme alanında bugüne değin ortaya koyulan evrensel ilkelere uyulması, örneğin Avrupa Kentsel Şartı'nın gereklerinin yerine getirilmesi yeterli olacaktır.

Yaşanabilir yerleşim yerlerine ulaşmada, kentleri içinde bulunduğu çıkmazdan kurtarmada esas sorun ya da yanıtı aranması gereken soru, çıkış yolunun ne olacağı değil, bu yolda harekete geçmenin nasıl sağlanacağıdır. En sonda söylenmesi gerekeni başta söylemek gerekirse: Çözüm yoluna girilmek isteniyorsa düzenli olarak gerçekleştirilen akademik çalışmaların, kentleşme şuralarının, kalkınma planlarının, meslek odalarının önerilerine uyulması gerekmektedir. Örneğin sözü edilen belgelere dayanılarak hazırlandığı anlaşılan, şaşırtıcı derecede radikal öneriler getiren, adeta sosyal belediyecilik anlayışı üzerine kurulmuş olan AKP'nin 11 maddelik 2019 Yerel Seçim Manifestosu'nu uygulamak bile bu yönde atılacak bir adım olabilir¹.

¹ Cumhuriyet (2019) "Erdoğan açıkladı: İşte AKP'nin 11 maddelik seçim manifestosu", http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yerel_secimler/1225277/erdogan-acikladi-iste-akpnin-11-maddelik-secim-manifestosu.html, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

A. Kentleşme Politikamızın Hali

Türkiye kentlerinden söz edilince akıllara, dört bir yanı apartmanlarla dolu, caddeleri köprülÜ kavşaklarla kaplı, her yere arabaların park ettiği, yeşil alanların olmadığı, yayaların, engellilerin görmezden gelindiği, kadınların zorluklarla karşılaştığı, küçük bir ayrıcalıklı grubun sitelerde yaşadığı, alt-üst geçitlerle, büfelerle, AVM'lerle, aynalı binalarla, gökdelenlerle kaplı birbirlerinin benzeri yerleşim yerleri geliyor. Türkiye'de yerleşim yerlerinin durumunu 2011 yılında aşağıdaki gibi anlatan Ege Cansen bugünleri nasıl yazardı bilemiyoruz:

Türkiye, coğrafya olarak orta güzellikte bir ülkedir. Kıyıları, ormanları, ovaları ve akarsuları vardır. Ama topraklarının büyük bir kısmı, tarıma ve hatta orman yetişmesine elverişli olmayan dağlık arazilerdir. Türkiye üzerinde uçarken pencereden aşağıya bakın. Güzel bir manzara görmekte zorlanacaksınız. Hal böyle olmakla birlikte Türkiye, bir çöl ülkesi de değildir.

Doğa, her çirkinliği, göze güzel gösteren inanılmaz bir armoni yaratma becerisine sahiptir. Ülkemizin çirkinliği Allah değil, kul yapmasıdır. Uçağınız Türkiye'nin herhangi bir şehrine doğru alçalmaya başladığında, buna yere göğe koyamadığımız İstanbul da dâhildir, göreceğiniz yapılaşmanın çoğu çirkindir. Bir defa arazi kullanımı son derece gayri iktisadidir. Zannedersiniz acemi bir saraç, bir el çantası çıkarmak için bir tabaka deriyi haşat etmiştir. Aşağıya baktıkça mideniz bulanır. Bir tarafta dağınık, düzensiz çarpık, çurpuk yerleşme bölgeleri, diğer tarafta dipdibe girmiş yüz binlerce binadan kurulu yeşil alansız mahalleler. Yeşil olarak kalan yerler, ya eski mezarlıktır ya da kışlanın bahçesidir.

Çünkü halk, kendi ülkesini yağmalamaktadır.²

Ekonominin üretici alanlara değil de konut sektörüne yönelmesinin, imar planlarının tam olarak uygulanmamasının, kentsel gelişimin mevzii imar planlarıyla yönlendirilmesinin, yerel siyasetin kentsel toprakların denetimi üzerine yapılmasının, yereldeki büyümenin doğal varlıkları tahrip etmesinin ve ulaşımın motorlu araçlara bağımlı kalmasının kentlerimizin içinde bulunduğu durumdaki payının büyük olduğunu söyleyebiliriz.

Bugün kentlerimizin yaşadığı sorunların yeni olmadığını, temellerinin önceki iktidarlar ve yerel yönetimler tarafından atıldığı kuşkusuz. Ancak Refah Partili belediye başkanlarının büyükşehirlerde 1994 yılında iktidara geldiklerini, kentlerin 25 yıl boyunca aynı yaklaşım doğrultusunda yönetildiğini, bunun da Cumhuriyet döneminin dörtte birine denk geldiğini not düşmek gerekir.

Yerleşim yerlerimizin içinde bulunduğu durumun sorumlusunun yalnızca bugüne değin kentler için uygulanan politikalar olmadığını en başta belirtmek gerekiyor. Ekonomiden, siyasetten bağımsız bir kentleşme politikası söz konusu olmadığından, bir anlamda kentsel düzenin diğer politika alanlarındaki uygulamaların başarısının da bir göstergesi olduğu söylenebilir. Kentler bütün ekonomik sektörlerle, hizmet alanlarına ev sahipliği yaptığından, kentsel düzen insan yaşamına ilişkin bütün kararlardan etkilendiğinden dolayı diğer alanlardaki başarı ya da başarısızlıklar kentsel yaşamda kendisini gösterecektir. Dolayısıyla kentlerimizin içinde bulunduğu yıkıma bakıp bundan yalnızca kentleşme politikasının sorumlu olduğunu düşünmemek gerekir,

² Ege Cansen (2011), "Tapu Delinmelidir", Hürriyet, <http://www.hurriyet.com.tr/tapu-delinmelidir-17126853>, [26 Şubat 2011].

ekonomiden sağlığa, tarımdan enerjiye kadar diğer politika alanlarının yetersizlikleri, eksiklikleri, sorunları kentlerimize yansımış durumdadır.

Kentleşme politikalarımıza son dönemde damgasını vuran gelişmelerin başında yasal, yönetsel ve mali olarak büyükşehirlerin güçlenmesi, 2016 yılında gerçekleştirilen darbe girişimi, sık aralıklarla yapılan genel ve yerel seçimler ve kamuoyunda ses getirmesi için gündeme getirilen mega projeler geliyor. Ardı ardına gerçekleştirilen seçimler iktidar partisini popülist politikalara, kamuoyunda ses getirecek mega projelere ve en kolay yararlanılabilecek kaynak olarak doğal değerlere yöneltmiştir. Bu eğilimin sonucunda ortaya çıkan imar afları, konut faizi indirimi gibi kararlarla kaçak yapılar, yüksek apartmanlar kentin düzenli gelişimini engellemiş; 2b düzenlemesi, kalitesiz kömür dağıtımı gibi uygulamalar çevreyi olumsuz yönde etkilemiş; havaalanı, köprü gibi dev yatırımlar doğal değerler üzerinde ağır baskılar oluşturmuştur. Bundan dolayı bir bütün olarak son dönemde izlenen politikaların kentsel yaşam, çevresel değerler, kültürel varlıklar, tarım alanları ve kırsal kesim üzerinde yıkıcı etkilerde bulunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

2016 Darbe Girişimi ve 2017 Anayasa Değişikliği

Darbe girişiminin ardından yaşama geçirilen olağanüstü yönetim biçiminin, giderek ağırlaşan ekonomik bunalımın ve sık sık yapılan seçimlerin damgasını vurduğu son dönemin uygulamalarının kentsel yaşam üzerindeki tahribatı büyük olmuştur. Olağanüstü halin getirdiği baskı ortamında anti-demokratik uygulamalar yaygınlaşmış, hak ve özgürlükler kayba uğramış, ülke yönetiminin her aşamasında merkezileşmeye gidilmiştir. Bu ortamda kentsel yaşamı en çok etkileyen konuların başında toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yasaklanması, katılım ve temsil olanaklarının sınırlandırılması, seçilmiş belediye başkanlarının görevden alınması gelmiştir.

Olağanüstü yönetim biçimine geçilmesi ve Cumhurbaşkanlığı sisteminin kurulmasının ardından izlenen politikaların yerel demokrasi ve kentsel politikayı birkaç yönden etkilediği söylenebilir. Daha önce de belirtildiği gibi bu dönemde başta HDP olmak üzere muhalif partili kimi belediye başkanları görevden alınmış, başarısız görülen AKP'nin Ankara, İstanbul, Düzce, Niğde, Bursa, Balıkesir belediye başkanları da istifa ettirilmiştir. Özellikle imar planlaması gibi rantın önemli olduğu alanlarda yetkiler belediyelerden bakanlıklara aktarılmıştır. 2017 Anayasa değişikliği ile yetkilerinin genişletilmesiyle Cumhurbaşkanının yerel yönetimler üzerinde de denetim kurabilmesi sağlanmıştır. Yerel demokrasiyi aşındıran, halkın kendi temsilcilerini seçmesini engelleyen politikalar 2019 yerel seçimleri döneminde de sürdürülmüştür. İstanbul belediye başkanlığı seçimleri yenilenmiş; Diyarbakır, Mardin, Van ve Hakkari belediye başkanlarının yerine kayyumlar atanmıştır. İlçe belediyelerini de hesaba kattığımızda bu yolla görevinden alınan HDP'li belediye başkanlarının sayısı 24'ü bulmaktadır.

2016'daki darbe girişimi sonrası yaratılan olağanüstü ortamdan kent meydanları da payına düşeni almıştır. Özellikle Ankara'da Yüksel Caddesi ve İstanbul'da Taksim Meydanı başta olmak üzere halkın birlikte olabileceği alanlar eski özgür havalardan uzaklaştırılmış, güvenlik görevlilerinin koruduğu yerler haline getirilmişlerdir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemeye sınırlamalar getirilmiş, temsilin sağlanmasında önemli işlevleri olabilecek meslek odalarının üzerinde baskı kurulmuş, başta imar planlaması olmak üzere pek çok konuda bilgiye erişimin önüne engeller koyulmuştur. Kentte yaşayan herkesin kentin olanaklarına eşit biçimde erişimini öngören, kentin karar alma süreçlerine olanak tanıyan ve bu uğurda gereken temel hak ve özgürlüklerin tanınması anlamına gelen kent hakkının gereklerinden uzaklaşmıştır.

Kamuoyuna mega projeler³ biçiminde sunulan ulaştırma, barınma ve sağlık alanlarındaki yatırımlar ekolojik ve ekonomik açıdan yarattıkları olumsuz sonuçlarla anımsanmaktadır. Genellikle doğal değerlere, orman alanlarına zarar vererek gerçekleştirilen bu projeler ekonomik açıdan da beklenen yararları sağlamamıştır. Örneğin son 15 yılda yap-işlet-devret modeliyle başlatılan dört büyük projeyi, Zafer Havalimanı, Avrasya Tüneli, Osmangazi Köprüsü ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nü inceleyen bir araştırmada, bunların, kapasite garantisi verilmesi nedeniyle 150 milyar TL ek yük yarattığı ortaya koyulmuştur.⁴

Kentleşme Politikasında Söylem Değişikliği

Kuruluş döneminden yakın zamanlara değin büyük kentlerdeki yerel yönetimlerinin başarısı ile övünen AKP'de artık kendi belediyeçilik anlayışlarının eleştirilmeye başlandığını görüyoruz. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "İstanbul'a ihanet ettik" sözleriyle kamuoyuna yansıyan bu tutum değişikliğinin ilk etkisi Ankara ve İstanbul belediye başkanlarının görevden alınması olmuştur. Yıllarca belediye başkanlığı yapmış, kentleşme politikasının belirlenmesinde birinci derecede etkili olmuş Erdoğan'ın, son dönem konuşmalarında kentlerin beton yığınlarıyla dolmasından, kapitalizmin doğal değerlere verdiği zararlara kadar pek çok soruna değinmesi soru işaretlerinin oluşmasına neden olmuştur.

Kadim şehirlerin en önemli güzelliği, ana karakterlerini kaybetmeden yeniye bünyelerinde eritmesi, özlerinden katarak yeniden yoğurmasıdır. İstanbul bu açıdan gerçekten müstesna bir şehirdir. Ama biz bu şehrin kıymetini bilmedik, biz bu şehre ihanet ettik, hala da ihanet ediyoruz. Ben de bundan sorumluyum.⁵

Estetikten incelikten medeniyet değerlerimizden yoksun ve tek düze mimari anlayışın giderek yaygınlaşmasından üzüntü duyuyorum. Benzer taş yığınlarının olduğu bir şehir... Maalesef maddi kaygılar hassasiyetlerin önüne geçiyor. Şehirlerimiz giderek milyonlarca insanın hep birlikte yalnız olduğu yerler haline geldi. Ne yazık ki böyle bir şehir atmosferinde hoşgörü de azalıyor.⁶

Şehir demek medeniyet demektir. Bazıları medeniyeti sadece fiziki yapı veya kültürel iklim olarak görür. Medeniyetin özünde inanç ve ahlak vardır. Denizlerimizin kenarlarında, orman alanlarında buraları betona çevirme gayreti içinde olanlar var. Bu kapitalizm nelere muktedir. Orman falan kesiyor, götürüyor. Dikey mimari yapayım, malı götürüyüm. Biz medeni olmayı bileceğiz ki o beton yükselişlerde değil, toprağa yakın olma anlayışında bulunacağız.

³ Bunların bir bölümü için bakınız Sabah (2018) "İşte [Türkiye](https://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/iste-ak-partinin-dev-projeleri/12)'yi şaha kaldıracak 100 büyük proje!", Sabah, <https://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/iste-ak-partinin-dev-projeleri/12> [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

⁴ Ragıp Varol (2018) "Ak Balon Patlarken: Türkiye'nin 15 Yıllık İnşaat Yatırımları Üzerine", Politeknik, <http://politeknik.org.tr/ak-balon-patlarken-turkiyenin-15-yillik-insaat-yatirimlari-uzerine-ragip-varol/> [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

⁵ Hürriyet (2017) "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Bu şehre ihanet ettik, hala da ihanet ediyoruz", <http://www.hurriyet.com.tr/cumhurbaskani-erdogan-bu-sehre-ihanet-ettik-h-40618367>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

⁶ Milliyet (2017) "Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'İstanbul'un kıymetini bilemedik'", <http://www.milliyet.com.tr/siyaset/cumhurbaskani-erdogan-istanbulun-kiymetini-bilemedik-2541326>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

Kimsenin gözyaşına bakmayacağız, yıkılacaksa yıkacağız. Biz böylesine köklü bir değişimin, merkezi ve mahalli idarelerin işbirliği ile olacağına inanıyoruz.⁷

Recep Tayyip Erdoğan'ın içinden çıkılması güç bu sorunu aşmak üzere bundan sonra beş kattan fazla yapılara izin verilmeyeceğini, dikey değil de yatay mimarinin yerleştirileceğini, kimseye ayrıcalık tanınmadan kaçak katların yıkılacağını, tarihi yerlerin canlandırılacağını, şehirlerde yaşam alanlarının artırılacağını, şehirlerin kültürünün yaşatılacağını, insanlara daha fazla sosyal alan sunulacağını, şehirlerde nefes alınacak millet bahçeleri ve millet kıraathanelerinin kurulacağını söylemesini akla getirdiğimizde en azından bir politika değiştirme isteğinin ortaya çıkmaya başladığını düşünülebiliriz.⁸ Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Karatepe'nin Türkiye Belediyeler Birliği'nin bir toplantısındaki sözlerini de bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

Değerli başkanlarım size çok iş düşüyor. Şehirlerimiz bisiklet sürmeye elverişli değil. Caddelerimiz güvensiz. Şehirlerimizi insanca yaşanır, hareket edebilir, yürüyebilir hale getirmek lazım. Özellikle 100 bin nüfuslu büyükşehirlerimizi düşünün normalde iki büyük caddeden ibaret. Değerli başkanlarım siz bu iki büyük caddenin kesiştiği üç yerde battıçtık, viyadük yaparsanız şehri zaten boğuyorsunuz, yaşamaz hale getiriyorsunuz. Milyonluk şehirleri anlarım, Ankara gibi şehirlerde zorunludur, bunlar yapılır. Ankara'da da her yerde yapılmaz. Atatürk'ün ismini taşıyan bu bulvara siz aklınıza esen yerde siz viyadük, battıçtık yapamazsınız. Bu bir tahribattır. Yerleşmiş şehri tahrip ediyorsunuz.⁹

Bugüne kadar izlenen politikalara yöneltilen eleştirileri birer sorun olarak kabul edip şaşırtıcı derecede radikal politikalar öneren 31 Mart 2019 yerel seçimleri öncesi kamuoyuna açıklanan AKP'nin 11 maddelik Seçim Manifestosu da bunun işaretlerinden biri sayılabilir. İmar planlarının tam olarak uygulanmasından sivil toplum temsilcilerinin görüşlerine başvurulmasına, çevreye saygılı şehirleşmeden kent kimliklerinin korunmasına, sosyal belediyecilikten şehirli haklarına kadar evrensel kentsel gelişme ilkelerinin çoğuna burada yer verildiğini görüyoruz.

Ancak bu konuda umuda kapılmamak gerektiğini en başta söylemek gerekmektedir; bağımsız bir politika alanı olmayan kentsel düzen ve çevresel değerler, manifestoların maddelerine göre değil, ekonominin ve siyasetin gereklerine göre biçimlenmektedir.

B. Kentlerin Yaşadığı Sorunlar

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde yıllardan beri izlenen kentleşme politikaları insanların doğa ile bağını koparmış, sağlıklı bir çevrede yaşamalarına yol açmış, tarihi ve kültürel değerler üzerinde baskılar yaratmış ve ülke ekonomisine ağır yükler bindirmiştir. Çok sayıda kentin farklı sorunları üzerinde ayrıntılı olarak durulamayacağından burada yalnızca ekonominin işleyişinden, yasal düzenlemelerden, yönetim biçiminden, yaygın uygulamalardan kaynaklanan sorunlar ana hatlarıyla ele alınmaya çalışılacaktır.

⁷ Gazete Manifesto (2019) "Erdoğan dalga geçiyor: Bu kapitalizm nelere muktedir; Orman morman ne varsa kesip atıyor...", <https://gazetemanifesto.com/2019/erdogandan-yasakladigi-grev-icin-aciklama-yetkim-iki-ay-oldugu-icin-o-kadar-erteleyebildim-231863/>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

⁸ Vatan (2019) "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan başkanlara yatay mimari talimatı!", <http://www.gazetevatan.com/cumhurbaskani-erdogan-dan-baskanlara-yatay-mimari-talimati--1251727-siyaset/>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

⁹ Hürriyet (2019) "Başkanlara tavsiye: 'Meydanları Koruyun'", <http://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/baskanlara-tavsiye-meydanlari-koruyun-41308293>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

Yeni Büyükşehir Düzeninin Etkisi

Yıllar içinde yapılan değişikliklerle yetkileri, görevleri, alanları, gelirleri ve sayıları artan büyükşehir belediyeleri kendilerinden beklenen kentsel, kırsal, ekonomik ve ekolojik işlevleri karşılamaktan uzaktırlar. Yerel yönetimlerde merkezileşme anlamına gelen yeni büyükşehir modeli ile milyonlarca kişinin ve dev bütçelerin yönetiminin aynı noktada toplanması, her ilde tek kişinin hâkimiyeti sonucunu doğurmuştur. İl özel idareleri ve köylerin kaldırılması, mali, siyasi ve idari açıdan ilçe belediyelerinin işlevsizleştirilmesi, kırsal kesime hizmetlerin götürülmesinde, tarım sektörünün yönetiminde, doğal değerlerin korunmasında ve halk katılımının sağlanmasında önemli sorunlar yaratmıştır. Büyükşehir belediyelerinin imar, altyapı, sağlık, eğitim, çevre, ulaşım, kültür gibi birbirinden çok farklı nitelikteki hizmetleri tam anlamıyla görecektir donanım, birikim ve kaynağa erişebilmesi kolay değildir.

Plansız Kentsel Büyüme

Kentsel büyümenin kapsamlı bir plana bağlı olmaksızın kendiliğinden gerçekleşmesi, betonlaşmanın yaygınlaşması, yeşil alanların azalması, araç egemenliğinin kurulması, doğal afetlerin etkilerinin ağırlaşması, halk sağlığı sorunlarının büyümesi ve ekolojik dengenin bozulmasıyla sonuçlanmıştır. Düzenli kentsel gelişmeyi sağlayabilecek imar planlarına uyulmamasının, planların sıkça değiştirilmesinin ve kentsel büyümenin mevzi imar planlarıyla yönlendirilmesinin en temel sorunlardan biri olduğu söylenebilir. Kentsel topraklardan daha fazla pay alabilmek için imar planları ile sürekli oynanmaktadır; öyle ki örneğin geçmişte Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin bir yılda aldığı plan değişikliği kararlarının sayısı binlerle ifade edilmektedir. Bunun sonucunun kaçak yapılaşma, betonlaşma, altyapı yetersizliği, sel basmaları, trafik, yeşil alanların kaybı olduğunu söylemeye gerek yok. Özellikle seçim dönemleri öncesinde çıkarılan imar afları kaçak yapılaşmayı yasallaştırarak bir yandan ülkenin bütününde dengesiz kentsel gelişmeye yol açmış, bir yandan kent içindeki yeşil alanların yok edilmesine neden olmuş, bir yandan da ormanlar, meralar gibi doğal değerlerin bozulması sürecini hızlandırmıştır.

Betonlaşma

AKP döneminde kentlerin betonlaşma ile anılır olmasının ardında ekonomide inşaat sektörünün önemli bir yer tutması bulunmaktadır. Özellikle 1999 Marmara Depremi'nin iyice gün yüzüne çıkardığı dayanıksız ve kaçak yapılar sorununun itici gücüyle inşaat sektörü ekonomik ve yasal açıdan desteklenmiş, hemen her yerde merkez ve yerel yönetimler eliyle kentsel dönüşüm ve konut projeleri uygulamaları başlatılmıştır. Mali teşvikler, vergi indirimleri, imar kolaylıkları yoluyla aynı tarz, çok katlı apartmanlar ülkenin dört bir yanını sarmıştır. Çoğunlukla gecekonduların ve kaçak yapıların yoğun olduğu yerlerde yeni konutların yapılması sağlık ve barınma konusunda kimi olanaklar getirmişse de aradan geçen yıllar içinde apartmanların, konut sitelerinin, yüksek yapıların yaygınlaşması önemli sorunlar doğurmaya başlamıştır.

Kentsel düzenin ve yerel ekonominin taşıyabileceğinden fazla büyüklükteki yapılara ve gökdelenlere izin verilmesi İstanbul başta olmak üzere pek çok kentin tarihi, kültürel dokusunu bozmuş, doğal değerlerine zarar vermiş, altyapı ve trafik yükünü artırmıştır. İstanbul'da son dönemlerde yapılan 121 gökdelenin 117'si AKP iktidarının imzasını taşımaktadır.¹⁰ Olası bir deprem tehlikesine karşı başlatılan kentsel dönüşüm ve yenilenme çalışmaları, kendi ortaya çıkış nedenini yok sayacak biçimde deprem

¹⁰ Uğur Şahin (2017) "Kentlere En Büyük İhanet AKP'den", Birgün, <https://www.birgun.net/haber/kentlere-en-buyuk-ihanet-akp-den-193761>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

toplanma alanlarına yönelmiştir. Örneğin yetkili kurumların açıklamalarına göre İstanbul'da 493 afet toplanma alanının 416'sına AVM, rezidans ve gökdelen inşa edilmiş, toplanma alanlarının sayısı 77'ye düşmüştür.¹¹

Betonlaşma kısa sürede ormanlara, kırsal kesime, tarım alanlarına, korunması gereken yerlere, yakınlarına da sıçramış doğal değerleri, kültürel varlıkları, tarihi eserleri tehdit eder hale gelmiştir. Dengesiz büyüme ve yapılaşmanın ekolojik dengeye verdiği zarar kentsel düzende olumsuz etkilerini göstermeye başlamış, örneğin sel gibi meteorolojik afet olaylarının sayısı yıllara göre düzenli biçimde artmıştır.

Kısa dönemli rant beklentisiyle sermayenin üretici alanlara değil de konuta yönlendirilmesi sonucu bugün büyük şehirlerde milyonlarca daire satılmadan boş bekletilmektedir¹²; içinde bulunulan ekonomik bunalım koşullarında sorunun daha da büyümesi şaşırtıcı olmayacaktır.

Araç Egemenliği

Yeni yol yapılması kolay, ucuz ve göze çarpan bir yerel hizmet olduğu için kent içi ulaşımında deniz ve demir yollarına göre karayolunun payı her zaman daha fazla olmuştur. Bunun doğal sonucu olarak hem kent merkezleri araçların egemenliği altına girmiş hem de ulaşım zahmetli, yorucu ve pahalı hale gelmiştir. Otoyollar, köprüler, tüneller, kavşaklar, otoparklar, terminaller, dinlenme yerleri, bakım istasyonları gibi karayolunun gerektirdiği donanımlar kentlerin plan düzenine, altyapı sistemine, tarihi dokusuna, kültürel yapısına, ekolojik dengesine ağır baskılarda bulunmaktadır.

Ulaşım ile ilgili kararlar kentin çevre düzeni ya da ulaşım planına uygun biçimde alınmamaktadır. Ankara başta olmak üzere pek çok şehir yayaların değil taşıtların önceliklerine göre düzenlenmeye başlanmış, toplu taşımaya değil de bireysel araç kullanımına öncelik verilmiş, sayıları giderek artan araçların kent merkezine kolay ulaşabilmesi, oralarda park edebilmesi ya da hızlıca geçebilmesi için yollar genişletilmiş ya da yenileri yapılmış; kent merkezleri üst geçitler, köprülülük kavşaklar, yaya alt geçitleri ile doldurulmuş; bu uğurda meydanlar, yeşil alanlar, yaya yolları, boş sahalar araç trafiğinin önceliklerine göre kullanılmıştır. Bunun sonucu yayaların, bisikletlilerin, engellilerin, yaşlıların, engellerin kent ile bağlantılarının kesilmesi olmuş; kent merkezleri içlerinden geçilip gidilen yerler haline gelmiştir.

Kentsel Çevre

Kentleşmenin yaygınlaşmasıyla, yerleşim yerleri ve sanayi alanlarının kırsal kesimlere, tarım topraklarına, orman alanlarına doğru genişlemeye başlaması ve büyükşehir belediyelerinin sorumlu oldukları alanların kent merkezinden öteye il sınırlarına değin genişletilmesiyle bir anlamda yönetsel, ekolojik olarak kent ve çevre sorunları alanında ayrımlar ortadan kalkmaya başlamıştır. Bundan dolayı bir dönemin kentleşme politikasını değerlendirirken, yerleşim alanlarında yaşanan sorunlardan söz ederken, imar, konut, yol, su gibi konuların yanında orman alanlarının kaybı, sulak alanların bozulması, meraların yok olması, tarım topraklarının amaç dışı kullanılması gibi konulardan da söz etmek zorundayız.

¹¹ Gülizar Biçer Karaca (2019) "Beton Ormanı Raporu: Son 16 Yılda Kentlere Nasıl İhanet Edildi?", CHP, <https://chp.azureedge.net/8c76ad9060fb4c93b1c85ac414a6cab9.pdf>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

¹² Selim Tulumtaş (2019) "Satılamayan konutlar-Plansızlığın sonuçları", Gazete Duvar, <https://www.gazeteduvar.com.tr/ekonomi/2019/03/27/satilamayan-konutlar-plansizligin-sonuclari/>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

İlin bütününde belediyeleri yetkili kılan yeni büyükşehir düzeni ile hem kent merkezlerinde hem de onun ötesindeki alanlarda çok sayıda çevre sorunuyla karşılaşmaktadır. İdari, siyasi ve coğrafi alanda etkisi artan büyükşehir belediye sisteminin kırsal kesim, tarım toprakları ve orman alanlarındaki sorunları ne ölçüde çözeceği kuşkuludur. Kent merkezlerinde temiz içme suyu, katı atıklar, yeşil alanların kaybı, gürültü ve görüntü kirliliği gibi sorunlar yaşanmaktadır. Kentlerimizin önemli bölümü betona teslim olmuş, kalan bölümü de yapılaşma tehdidi altında bulunmaktadır. Doğal değerler, koruma alanları, kültürel varlıklar kentsel gelişmeden olumsuz etkilenmektedir. Kent içi ulaşımında motorlu taşıtların egemenliği devam ettiğinden kent merkezleri yolların, köprülerin, kavşakların, üstgeçitlerin işgaline uğramıştır. Kent içindeki yeşil alanlar, meydanlar, toplanma yerleri giderek azalmaktadır. Endüstriyel kirlilik kimi bölgelerde önemli halk sağlığı sorunları yaratmaktadır. Katı atık yönetiminde geri dönüşüm, yeniden kullanım uygulamaları yaygınlaşmış değildir. Özellikle kış aylarında hava kirliliği önemli bir sorun oluşturmaya devam etmektedir.

Yerel Demokrasinin Tahribi

Kentlerin yönetiminden sorumlu yerel yönetimler yurttaşlara yakın olmaları ve yönetime katılım olanakları sağlamaları nedeniyle en demokratik organlar olarak bilinirler. Oysa yerel yönetim organları için adayların belirlenmesi, seçimlerin yapılması, hizmetlere katılım ve yönetimin denetlenmesi aşamalarının hiçbirinde bilinen demokratik yöntemlere tam olarak uyulmamaktadır. Adaylar parti içi güçler dengesine göre belirlenmekte, istenilen yerlerdeki, İstanbul gibi, seçimler iptal edilebilmekte, seçilmiş belediye başkanları, meclis üyeleri görevden alınabilmekte, katılımın ilk koşulu olan bilgi ve belgelere erişimin önüne engeller getirilmekte, halkın yönetime katılmasını sağlayıcı yollar uygulanmamakta, yargı yoluna gitmede zorlu engeller bulunmaktadır.

Yerel yönetimlerde planlama, karar alma ve uygulama aşamaları genellikle siyasi, mali açıdan güçlü grupların denetiminde gerçekleştirilmekte, katılım yalnızca kent konseyleri gibi işlevleri sınırlı, göstermelik araçlarla sağlanabilmektedir. Meslek odalarının, gönüllü örgütlerin kent yönetimine katılmasının önünde siyasi, yasal, yönetsel engeller bulunmaktadır. Ülke yönetiminin bütün birimlerinde merkezileşmeye gidildiği, hak ve özgürlüklerin kayba uğradığı, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yasaklandığı, düşünce özgürlüğüne sınırlamalar getirildiği olağanüstü halin getirdiği baskı ortamında söz konusu durumun daha da kötüleştiğini söylemeye gerek yok.

Kent Kimliğinin Kaybı

Aynı mimari tarzdaki apartmanların, birörnek kentsel dönüşüm projelerinin, birbirinin kopyası AVM'lerin dört bir yanı sarması, özellikle tarihi özellikler taşıyanlar başta olmak üzere yerleşim yerlerinin birbirine benzemesi, kentlerin özgün kimliklerinin kaybolması ve kentsel yaşamın çoraklaşması sonucunu doğurmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında kentlerin -yeni yolları, köprüleri, geçitleri gerektiren- araç egemenliğine teslim edilmesinin de önemli payı bulunmaktadır.

Kentsel yenileme ve dönüşüm projeleri kent içindeki eski yerleşik mahallelerin ortadan kaldırılması, özgün kent dokusunun bozulması, farklı kültürlerin yaşam izlerinin yok edilmesi, değişik coğrafi ve kültürdeki kentlerin aynı tarzdaki yapılarla birörnekleştirilmesi ile anılır olmuştur. Kentsel dönüşüm projeleri dışında, özel kesim tarafından sürdürülen yenilenme projelerinin de birbirinin kopyası tasarımlarla aynı eğilimin yaygınlaşmasına katkıda bulunduklarını söylemek gerekir.

Yine başta Ankara olmak üzere pek çok kentimizde yıllardan beri yaygın olarak bilinen, tarihi ya da kültürel değeri olan pek çok cadde, sokak, meydan ismi günün koşullarına ya da siyasi kaygılara göre yenileriyle değiştirilmiştir. Yerine göre İslami bir karakterin, Müslüman bir devlet başkanının ya da 2016 yılındaki Darbe Girişimi'nin anısına verilen bu yeni deyişler halk tarafından benimsenmemekte, yalnızca resmi kayıtlarda kalmakta, eski isimler kullanılmaya devam edilmektedir.

Kentsel Ayrışma

Kentlerimiz farklı etnik, dinsel, kültürel grupların birlikte yaşamalarına olanak tanıyacak biçimde düzenlenmemiştir. Yerel yönetimlerde tek bir dinsel, kültürel geleneğin gereksinimlerine yanıt verilmesinden, gündelik yaşama müdahale eden politikalar izlenmesinden, bir arada yaşama olanaklarının azalmasından, çoğulculuğun yitirilmesinden dolayı kentlerde farklı yaşam biçimleri bir araya gelememekte, her bir küme kendi ortamında gündelik yaşamını sürdürmektedir.

Buna benzer biçimde kentlerin yeşil alanlar, oyun sahaları, ulaşım araçları, kültürel etkinlikler, güvenlik olanakları, sağlık hizmetleri açısından uygun yaşam ortamları sunamaması, ancak varlıklı kesimlerin erişebileceği korunaklı sitelerin sayısını artırmıştır. Dört bir yanı duvarlarla kaplı, sıkı güvenlik önlemlerinin alındığı, kentin bütününden yalıtılmış, genellikle yeşil alanlar içinde kurulmakta olan bu siteler bir yandan doğal değerler üzerinde baskı kurmakta, bir yandan da kentsel ayrışmanın araçlarından biri olmaktadır.

Kadına Uzak Kentler

Türkiye kentlerinin bir bütün olarak ideal yaşam ortamları sunamamasında kadınların yönetim ve karar organlarından dışlanmasının da önemli payı bulunmaktadır. Günümüzde yerel yönetim birimlerinde belediye başkanı ya da meclis üyesi olarak görev yapan kadınların oranı yaklaşık yüzde onlar düzeyinde kalmaktadır; üstelik söz konusu rakamlara HDP'nin kadın adayları desteklemesinden, eşbaşkanlık sistemini uygulamasından sonra ulaşıldığını da belirtmek gerekir. Son yerel seçimlerde, 31 Mart 2019'da bu durum daha da kötüleşmiş, toplam 1389 belediyenin yalnızca 43'ünde kadınlar belediye başkanlığı görevine gelebilmişlerdir.¹³ Kadınlar yönetim ve karar alma süreçlerine katılamadıklarından, imar, planlama, konut, güvenlik, ulaşım, eğitim ve sağlık gibi temel belediye hizmetlerinin görülmesinde söz sahibi olamamaktadırlar¹⁴. Kadınların bir araya gelebilecekleri mekânlardan kreş ve gündüz bakımevlerine, sokakların güvenliğinden kaldırımların yüksekliğine, yeterince aydınlatılma yapılmasından sığınma evlerine kadar kadın dostu kentlere doğru atılan adımlar, yaşlıların, çocukların, engellilerin, dezavantajlı grupların da kentin olanaklarından yararlanmasını sağlayacaktır.

Kentsel Ütopyalar AVM'lerde, Korunaklı Sitelerde

Kentlerin taşıt egemenliğine teslim olması, yerel hizmetlerin yeterince sunulamaması, sağlık, kültür dinlenme gibi olanakların yeterli olmaması ve bir bütün olarak kentsel yaşamın zorlaşması, çocuk oyun alanlarının, kültürel etkinliklerin, kitapçıların, sergi salonlarının, sinemaların bulunduğu AVM'lerin ve temel yaşamsal gereksinimlerin üst düzeyde karşılandığı korunaklı sitelerin artmasına yol açmıştır. Yerleşik kentleşme politikalarının yarattığı altyapı yetersizlikleri, güvenlik sorunları, doğadan uzaklaşma

¹³ Gazete Duvar (2019) 'Ürperten' sonuç: Bin 389 belediyeye 45 kadın başkan!, <https://www.gazeteduvar.com.tr/kadin/2019/04/15/urperten-sonuc-bin-389-belediyeye-45-kadin-baskan>, [Erişim Tarihi, Aralık 2019].

¹⁴ Bu konuda kapsamlı bir çalışma için bakınız Ayten Alkan (2010) Yerel Politika ve Kadın, Ankara, Ankara: AÜ Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.

ile ülkenin dört bir yanının alışveriş merkezleri, korunaklı siteler, tatil köyleri ile dolması arasında bir koşutluk olduğu düşünülebilir; günümüzün kentsel ütopyaları ayrıcalıklı dar bir sınıfın elinde ancak buralarda yaşanmaktadır.

Sonuç: Çıkış Yolu İçin Öneriler

Yerleşim yerlerini yaşanabilir kılmanın, en uygun kentleşme politikasına ulaşmanın, onu bütün ülkeye yaygınlaştırmanın, değişik yerlerdeki uygulamaları denetlemenin ve ortaya çıkan sonuçları değerlendirmenin türlü güçlükleri bulunuyor. Bunların başında kentlerin insan yerleşimlerinin mekânı olmasından, ekonomik, politik bütün etkinliklere ev sahipliği yapmasından, diğer alanlara ilişkin alınan kararlardan etkilenmesi gelmektedir; sanayi, turizm, ticaret, tarım gibi bütün yaşamsal alanlara ilişkin düzenlemeler bir biçimde kentsel yaşam üzerinde etkili olmaktadır. Merkezi yönetimin kararlarını ve yasama organının düzenlemelerini uygulamakla yükümlü olan belediye başkanları farklı partilerden olduklarından, aynı anlayışı paylaşmadıklarından politikaların sonuçları açısından birörnekliği sağlamak kolay olmayacaktır. Üstelik kentlerin yönetiminden sorumlu belediyelerin organlarının da geçici olarak, beş yıllığına, seçimle gelmelerini de belirtmeliyiz. Her kentsel yerleşmenin değişik tarihi, kültürel, coğrafi, ekolojik niteliklerinin bulunması da ortak sonuçlara ulaşılmasının önünde bir engel olacaktır. Bütün bunlardan dolayı kapsamlı, tutarlı ve uzun vadeli bir kentleşme politikasının uygulanması kolay olmayacağından, kentleşme politikalarının biçimlenmesinde hedef olarak belirlenecek ilkelerin genel nitelikte olması, içeriğinin her kentin kendi özgün yapısına uygun biçimde doldurulması gerekmektedir.

Yıllardan beri izlenen kentleşme politikalarının başarısızlıkla sonuçlandığını, kültürel, estetik, ekolojik açıdan içinden çıkılmaz sonuçlar doğurduğunu, bunu değiştirmek üzere harekete geçmek gerektiğini iktidar partisinin en yetkili ağızlarından duymak olanaklıdır. Oysa kentlerimizi içinde bulunduğu sorunlardan kurtaracak çıkış yolları için uzun uğraşlarda bulunmaya, zorlu arayışlara girmeye gerek yok; bugüne değin sorunların ve çözüm yollarının ne olması gerektiğine dair düzenli aralıklarla şehircilik şuraları, çalıştaylar düzenlenmekte, akademik ya da idari nitelikte toplantılar yapılmakta, sonuç raporları hazırlanmaktadır. Uluslararası nitelikteki çok sayıda anlaşma, sözleşme ve belgede de çözüm yolunun dayanacağı temel ilkeleri bulabilmek olanaklıdır. Sorun, çıkış yoluna götürecek araç ve yöntemlerin bilinmemesi değil, bunları yaşama geçirecek siyasi, idari ve mali önlemlerin alınmamasıdır.

Yaşanabilir kentlere duyulan özlem söylem düzeyinden öteye taşınmak isteniyorsa, yukarıda sözü edilen belgelere dayanılarak hazırlandığı anlaşılan ve 31 Mart 2019 yerel seçimleri öncesi kamuoyuna sunulan AKP Yerel Seçim Manifestosu'nda¹⁵ yer alan aşağıdaki önerilere uyulması yeterli olacaktır.

Planlama

Şehir planlarının uzun vadeli tutulması; parsel bazlı plan değişikliklerine izin verilmemesi; şehir planlarının ve imar uygulamalarının şeffaf bir şekilde hazırlanması; zorunlu hallerde yapılması gereken plan değişikliklerinin halkın gözetiminde yürütülmesi; plan değişikliklerinin muhtarlık binalarında ilan edilmesi; halkın görüş ve onayı alındıktan sonra uygulamaya geçilmesi.

¹⁵ Manifesto için bakınız <http://politikam.com/iste-ak-partinin-11-maddelik-secim-manifestosu.html>.

Katılım

Yapılan çalışmalar konusunda ilgili tüm kamu, özel sektör ve sivil toplum temsilcilerinin fikirlerine başvurulması; kararların demokratik katılım süreçleri işletilerek, en geniş uzlaşmayla alınması.

Ulaşım

Toplu taşıma projelerinin hızlandırılıp yaygınlaştırılması; şehirlerde yaşayan insanların trafikte boğulmaktan kurtarılması; otopark sorununun hem şehir planlarında, hem de imar uygulamalarında asli öncelik haline getirilmesi; sokaklardaki araç istilasına son verilip, kaldırımların sadece yayaların hizmetine sunulması.

Kentsel Dönüşüm

Bugüne kadar elde edilen tecrübeler ışığında, bina bazlı kentsel dönüşümden ziyade alan bazlı kentsel dönüşümün teşvik edilmesi; tek tip kentsel dönüşüm uygulamaları yerine, bölgenin ve vatandaşların ihtiyaçlarını gözeterek çözümler üretilmesi; fiziki dönüşümün kültürel, ekonomik ve sosyal dönüşümle birlikte tasarlanarak, yepyeni bir şehircilik hamlesi başlatılması; millet kiraathanelerinin mahalle düzeyine kadar yaygınlaştırılması.

Kent Kimliği

Benzersiz şehirler hedefi doğrultusunda, her şehrin kendi coğrafyasına, iklimine, tabiatına, tarih ve insan dokusuna, büyüme alanlarına uygun gelişme modellerinin hazırlanması; şehirlerin silüetini bozan, estetik değeri olmayan, kültür varlığımıza katkıda bulunmayan projelere izin verilmemesi; planların, altyapı ve üstyapı projelerinin, şehirlerimizin asli karakterlerini güçlendirecek şekilde tasarlanması.

Tarihi Eserler, Mimari

Her birinin kendi hikâyesi olan şehirlerimizin silüetini bozan, estetik değeri olmayan, kültür varlığımıza katkıda bulunmayan projelere izin verilmemesi; tarihi yapıların ve mekânların şehrin günlük hayatının ayrılmaz parçaları haline getirilerek gelecek nesillere miras bırakılması; taklitten ve tekrardan uzak, geçmişten feyz alan, bugünün ve geleceğin ihtiyaçlarına cevap veren bir mimarinin şehirlerde hâkim kılınması.

Korunması Gereken Gruplar

Şehirlerin, kadınlardan çocuklara, gençlerden yaşlılara, engellilerden sporculara kadar herkese dokunacak mekânlarla donatılması.

Akıllı Şehirler

Belediye hizmetlerine erişimden, ulaşımın, enerjinin, binaların ve cihazların yönetimine kadar insanların günlük hayatını kolaylaştıracak tüm akıllı şehir uygulamalarının desteklenmesi.

Kentsel Çevre

Şehirlerin çevreye saygılı olması, doğada canlı veya cansız tüm varlıklarla birlikte uyum içinde bir hayat sürdürmenin sağlanması; doğal kaynakların sonsuz olmadığının bilinciyle şehirlerin yeşil alanlarıyla güzelleştirilmesi; kitlesel tüketimden kaynaklanan atıkların çevreyi kirletmesine engel olunması; katı atıktan kanalizasyona, hava ve gürültü kirliliğine kadar, çevreye zarar veren tüm unsurların olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması; sıfır atık projesinin hayata geçirilmesi; insan-şehir-tabiat dengesinin gözetilmesi; şehirlerin yeşil ve sürdürülebilir büyüme ilkesiyle inşa edilmesi; halkın sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabileceği Millet Bahçelerinin her şehre yaygınlaştırılması.

Sosyal Belediyecilik

Sosyal belediyecilik anlayışının yerleştirilmesi; çocuklara, gençlere, kadınlara, yaşlılara, engellilere bu doğrultuda hizmet götürülmesi; erişilemeyen, yardım eli uzatılmayan, hizmet götürülmeyen hiçbir kesim bırakılmaması; sosyal belediyecilik çalışmalarının kalite standartlarının oluşturulması; Aile Danışma ve Yaşam Merkezleri, Kadın ve Gençlik Merkezleri, Spor Merkezleri, Kültür ve Sanat Merkezleri, Engelli ve Yaşlı Merkezleri gibi hizmetlerin en küçük yerleşim birimlerine kadar götürülmeye devam edilmesi.

Yatay Şehirleşme

Yatay şehirleşmenin yeni dönemdeki şehircilik vizyonunun merkezinde yer alması; şehirlerin toprakla daha çok buluşması, yatay şehirleşme modelinin ülkenin her yerine yaygınlaştırılması; kentsel dönüşüm alanları ile yeni imara açılan bölgelerde bu modele öncelik verilmesi.

Kent Hakkı

Halkla birlikte yönetim ilkesiyle, belediye faaliyetleriyle ilgili kararlara, şehir sakinlerinin, özellikle de muhtarların ve sivil toplum kuruluşlarının en üst seviyede katılımın sağlanması; büyük projelerde, bu istişare yönteminin kullanılması; belediyeden hizmet alan vatandaşlar için 'Şehirli Hakları' bildirgesi hazırlanması; belediye sınırları içinde yaşayan herkesin katılımıyla toplanacak Şehir Meclislerinde, önemli kararların ortak akıl ile alınması; belediye meclisi toplantılarının ve belediye ihalelerinin canlı yayın dâhil herkese açık şekilde yapılması.

Saydamlık

Tasarruf ve şeffaflığın önemli bir yönetim ilkesi haline getirilmesi; yatırımları ve hizmetleri yaparken kullanılan kaynağın gerekliliğinin, verimliliğinin, önceliğinin titiz bir biçimde değerlendirilmesi; belediyelerde hakka, adalete, maşeri vicdana, hukuka aykırı davranılmaması.

Kentsel Rantlar

Her alanda hayat kalitesinin yükseltilmesi, şehirlerin gayrimenkul odaklı zenginleşme aracı olmaktan çıkartılıp, insanın kültürel ve ekonomik üretkenliğinden kaynaklanan katma değerle güçlenen mekânlar haline getirilmesi; şehirlerin gayrimenkul rantıyla değil, iyilik, merhamet, kültür, sanat ürünü eserlerle değerlendirilmesi; belediyelerin değer üreten şehirler anlayışıyla yönetilmesi.

∞∞∞∞

Politika Metinleri - 4

Cumhuriyet'in 100. Yılına Doğru
Türkiye'nin Kentleşme Politikası:
Sorunlar ve Çıkış Yolları

BÜLENT DURU

MÜLKİYE İKTİSADİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

MİSAM
2019

KONUR SOKAK NO: 1 KIZILAY ANKARA
0 312 418 55 72 - 0 312 418 82 98
mulkiye@mulkiye.org.tr